

BELÜGYMINISZTERIUM
Határőrség Országos Parancsnokság
B u d a p e s t

Száma: 0286/13 /1989.

125
T I T K O S !
/Visszavonásig!/
1 sz.pld.

E M L É K E Z T E T Ő

A Határőrség Titokvédelmi Felügyelője
a 3-1/7-16/1989 8 számú irat alapján a
kiadmányozáskor alkalmazott minősítést
megszüntette.

A BM Határőrség Országos Parancsnoka 1989. augusztus 24-30^{átvezette} között meghallgatta az 1-6, 11. kerület parancsnokának elgondolását a határsávi korlátozások, nyomsáv és nyugaton az EJR. megszüntetése utáni helyzetre és a határőrizetre.

Valamennyi kerület esetében egyetértett a kialakult helyzet értékelésével és a következtetésekkel.

Összegezve:

A korlátozások és az EJR. felszámolása viszonylag rövid idő alatt közismertté vált, ezzel összefüggésben rendkívüli módon megnövekedett az NDK, és román állampolgárok kifelé irányuló tiltott határátlépési kísérleteinek a száma, elsősorban nyugaton. Több mint tizszeresére emelkedett a segítők, embercsempészek tevékenysége. Az aktivitás növekedéséhez kül- és belpolitikai helyzetünk alakulása is hozzájárult.

Ezzel a helyzettel még hosszabb ideig számolni kell, figyelembe véve, hogy az NDK. állampolgárok ügyének rendezése csak kormány szinten lehetséges.

A mesterséges akadályok és jogi korlátozások megszűnése következményeként nyugati és déli viszonylatban számolni kell árucsempész tevékenység kialakulásával, valamint a határrendsértések számának növekedésével.

XIX-3-10 I/5/5-29 fu

Várhatóan továbbra is magas lesz a román menekültek nyugati határszakaszra irányuló mozgása.

Számolni kell azzal is, hogy a határőrség tevékenysége iránt a közvélemény, a hazai és nemzetközi sajtó fokozott érdeklődést tanúsít, **változik a tiltott határátlépések társadalmi és jogi megítélése.**

Mindezeket figyelembe véve az országos parancsnok bajtárs a kerületparancsnokok elgondolását jóváhagyta, és az alábbiakat határozta meg:

1./ **A kerületek hivatásos állományánál, beleértve a kerületparancsnokokat és a kerület vezetőit is, gyors és jelentős szemléletváltozást kell elérni. Meg kell szüntetni a totális határőrizetre, a határőrizet eredményességére mindenáron való törekvést és azal együttjáró felesleges feszültséget.**

Ker R (mb. edzésben)
MO hitelesítés
5-6. sz. hiba

↓
10. 09/01. Emléke.

Az eddigiéknél lényegesen nagyobb - a határőrizettel azonos szintű - jelenséget kell tulajdonítani az általános katonai rendnek, a katonák biztonságát szolgáló szabályzatok betartásának. A végrehajtó alegységek megterhelését olyan szinten kell tartani, hogy hosszabb távon is alkalmasak legyenek az elvárható követelmények teljesítésére.

2./ A működési feltételeket, a rendelkezésre álló pénzügyi, anyagi-technikai lehetőségeket át kell tekinteni és a sorállományu katonák élelmezését, ruházatát, kulturált elhelyezését minden körülmények között biztosítani kell.

10. 05/88, 1989. Elgondolás (89. aug. 29.)

II. egyes

3./ **A határőrizetet egy lépcsőben kell megszervezni, ezen belül az őrsök a határvonaltól számított általában 5 km-es területsávban ténykednek, a főerőkifejtés összpontosításának terepszakasza 1-3 km. /A terepviszonyok, helyi sajátosságok miatt ettől indokolt esetben el lehet térni/.**

Az 5 km-es mélység egyben a kerület csapattevékenységének is hátsó határa.

4./ A felderítő szervek tevékenységének fő területe ugyancsak az 5 km-es sáv, indokolt esetben maximum 10 km. Ez alól kivétel a vonalas elven szervezett felderítés, amelynek sajátosságai- ból adódóan nem határozható meg a mélysége.

Lokm

11. leg. be. alk 5./ Az egylépcsős határőrizet szervezésével párhuzamosan valamennyi "M". őrs működését fel kell függeszteni, a felszámolás szerve- zési, anyagi-technikai és elhelyezési feladatainak részletes el- gondolását 1989. december 31-ig el kell készíteni.

A felszabaduló sorállományu határőrök átcsoportosítását a kerü- letparancsnokok saját hatáskörben hajtsák végre, de kizárólag a végrehajtószolgálatban alkalmazhatók, célszerű a valószínű irányokban levő őrsöket erősíteni.

A hivatásos állományt az OPK. központi elgondolás alapján saját hatáskörében osztja el, figyelembe véve, hogy

- a kerületek határügyi csoportjainak alosztályá szervezése;
- a kerületek FEP. csoportjainak kialakítása,
- a kerület állandó ügyeleteseinek 4 főre emelése,
- a számítástechnikai feladatok létszámigénye,
- a felderítő alosztályok optimális létszámának biztosítása,
- az őrsök őrsellátó helyeinek feltöltése

országos érdekü feladat.

6./ Az államhatár őrizetére az őrsök nappal elsősorban mozgó, figyelő járőröket, illetve ezek kombinációját alkalmazzák. Éjjel a valószínű irányra és időre koncentrálva szakasz és fi- gyelő járőröket vezényeljenek. Fordítsanak az eddigiéknél nagyobb figyelmet a tevékenység ál- cázására.

Lakott területeken, üdülőkörzetekben elsősorban figyelési és információ-szerzési , valamint tájékoztatási részfeladatokra polgári ruhás járőröket alkalmazzanak.

ld sk
velemez

Okmányellenőrzést a határ közvetlen közelében önálló, máshol mélységben leginkább rendőr-határőr közös járőrök vezényleseivel oldják meg /amennyiben a határőr csak biztosít, közös járőr 5 km-en túl is alkalmazható/.

- 7./ Az őrs pk. naponta vezényeljen 3-5 fős riadócsoporthoz, amelyet helyzeti adat tisztázására, üldözésre, egy-egy terepszakasz átkutatására alkalmazzon.

2011. 10. 12. Ker. K.S. adatlát. munkán üldözés

Kerület érdekű riadócsoporthoz kerület közvetlenek, illetve kiképző bázisok állományából szervezzenek. Alkalmazását az OPK. csak fegyveres, vagy tömegesen jelentkező határsértők elfogására engedélyezte.

- Klt. a. (20 fő) Klt. felvétel. uger*
- 8./ Az őrök előzetes intézkedéseit dolgozzák át. 2,3 variációra, úgy dolgozzák ki, hogy a legvalószínűbb irányok lezárása, üldözés és egy-egy terepszakasz átkutatása biztosítva legyen. /6-10 fővel a létszámtól függően/. Meg kell szüntetni azt a gyakorlatot, hogy helyzeti adat esetén az őrs teljes állománya riadót hajtson végre. Az intézkedésben csak a kijelölt állomány vegyen részt. Meg kell szüntetni a szomszédos őrök oldal zárását is. Közös tevékenységet csak az őrök csatlakozásának térségében szervezzenek. Az előzetes zárásban 1 fős járőr is alkalmazható.

- 10. 1986. 03. OPK. tervék*
- 9./ Az őrparancsnokok, október 1-től naponta hozzanak a határőrizetre elhatározást, a szolgálatot naponta szervezzék meg. Figyelembe véve, hogy az általános katonai rend, szabályzat szerinti élet visszatérő gondjai alapvetően az alegységparancsnokok munkájára vezethető vissza, az őrparancsnokok naponta tervezzék meg a saját, a ht. állomány, a tisztetek és sorállományuk napi-rendjét.

- 10./ Az önkéntes határőrökkel való foglalkozásban, az őrök működési területén az önkéntesség elvét erősítsék. Elsősorban azokra támaszkodjanak, akik a határőrség tevékenységével szimpatizálnak.

A formálisan létező csoportokat felül kell vizsgálni és csak az aktív tagokat célszerű a szolgálatszervezésnél figyelembe venni.

A mélységben lévő csoportokat egyelőre nem kell felszámolni, szolgálat szervezésnél ne vegyék figyelembe, de ne szakítsák meg velük a kapcsolatot, hanem vizsgálják "clubszerű", "baráti kör" szerű fenntartásuk lehetőségeit. Ezzel a témával a Politikai csoportfőnökség foglalkozik.

A határőr községek /városok/ tanácsi vezetőit keressék fel, és beszéljék meg, hogy a települést jelző táblák mellett a "Határőrközség" /város/ táblákat meg akarják-e szüntetni. Ha igen, helyette javasolják a tanács épületében a folyosón, vagy tanácsteremben az oklevelet elhelyezni.

11./ A belső együttműködés megszervezésénél, /őrs-őrs, őrs-felderítő, őrs-FEP között/ az adatok kölcsönös cseréjére, az információ továbbítás gyorsaságára fordítsanak fokozott figyelmet. Az őrs pk. és felderítő tiszt közötti együttműködésnél vegyék figyelembe, hogy a pk. naponta hoz határőrizeti elhatározást.

A Megyei Rendőr-főkapitányságokkal az együttműködési terveket vizsgálják felül. Adjanak tájékoztatást arról, hogy határőr erőkkel 5 km-en túl nem számolhatnak, ugyanakkor a mélységben - a határőrség számol a rendőrségtől kapott információkra. Valamennyi szinten tegyék konkrétabbá a h irigényeket, a közös járőrözés rendjében állapodjanak meg.

12./ Politikai munka feladatai:

A ht. állomány szemléletváltozását segítő nevelőmunka, amelynek célja a tiltott határátlépés mai, új módon történő megítélése, az állandó változás, az új jelenségek és követelmények befogadóképességének fejlesztése.

A sorállomány nevelésében figyelembe kell venni, hogy a bevonuló állomány összetétele egyre inkább tükrözi a társadalmi viszonyok pluralizálódását.

A határőrizeti feladatok, az általános katonai rend és szolgálati fegyelem fontosságának elfogadtatása a nevelés egyik legfontosabb feladata.

A lakossággal való foglalkozás során számolni kell az alternatív szervezetekkel, az ellenzéki pártok, vagy csoportosulások jelenlétével, ezért nagyfoku differenciálásra van szükség. Az alternatív csoportoktól nem szabad elzárkózni, törekedni kell a határőrséggel szembeni lojalitásuk kialakítására.

13./ Anyagi-technikai biztosítás feladatai:

A kerületek a határőrizetet a meglévő pénzügyi-anyagi-technikai feltételek mellett szervezzék. Fejlesztést csak az OPK-ság illetékes szakosztályaival előzetesen egyeztetve, a következő tervezési időszakban kezdeményezzenek.

A H-63-as jelzőkészülékek alkalmazását fokozatosan szüntessék meg, a meglévő készleteket elsősorban objektumőrzésre használják fel.

A kerületek önállóan foglalkozzanak a szolgálati kutyák minőségi és mennyiségi fejlesztésével.

Különösen a nehéz terepen lévő határszakaszokon, alkalmazzák a szolgálati lovakat. Az intenzívebb igénybevételt az üzemanyaggal való takarékosabb gazdálkodás is indokolja.

Megjegyzés:

Az IFA tehergépkocsik UAZ típusu gk-ra történő lecserélése csak hosszabb távon oldható meg. A javaslat egyébként ésszerű.

Az infrafejes jelzőkészülékek csapatpróba utáni továbbfejlesztése folyamatban van.

Az országos parancsnok bajtárs a "M". őrsök felszámolása mellett döntött a 3.ker. kétvölgyi és szalafői, az 5.ker. péterhidai, a 6. ker. garai, valamint egyéb okok miatt az 1.ker. ásványrárói, a 7. ker. Kiszombor II. őrsök megszüntetésében is.

A szakosztályok feladata ezzel kapcsolatban a felszabaduló épületek sorsának rendezése, az állomány átcsoportosításával kapcsolatban szervezési, elhelyezési feladatokban segíteni a kerületeket.

A határőrség országos parancsnoka szóban utasította a kerületparancsnokokat, hogy:

- szeptember 15-ig készítsenek új határőrizeti parancsot, amely október 1-től, 1990. február 28-ig érvényes.
Egy példányát szeptember 15-ig tájékoztatás céljából terjeszsenek fel az OPK-nak,
- szeptember 30-ig a feladatokat ker. tiszti értekezleten határozzák meg. Ennek időpontját jelentsék.

1990. januárjában az OPK. új parancsot ad ki, azt követően a kerületek is új parancsot készítenek.

Budapest, 1989. szeptember 15.

Károly Károly
Károly Károly
Ezredes
határügyi osztályvezető h

Készült: 1 pld-ban
Snsz: 01633/1097.
Sokszorosítva: 7. pld-ban
1.sz.pld. Irattár,
2.sz.pld. BM.Hőr.OPK.
3.sz.pld. BM.Hőr.TÖF.
4.sz.pld. BM.Hőr.POL.CSF.
5.sz.pld. BM.Hőr.PAF.
6.sz.pld. TÖF.H.
7-8.sz.pld.HÜ.O.
NYT sz: 1874.

del. + T-76/7/1989
Kerpi Elgundeli q'kat

Frankó István ezrs. ker. pk. 1989. augusztus 28.-i jelentése a HŐR. OPK-nak

Jelentés

A határőrizeti operatív helyzet módosulásáról a határsáv megszűnése óta

Alapvető változást az NDK állampolgárok tömeges kísérlete jelenti. Augusztus 01-28-ig 1660 fő, az össz elfogás 91.76% mozgásának a kerület minden őrsét érintették. Kiemelkedett Fertőrákos, Sopronpuszta, Bécsi úti őrsök, jelentős volt Kópházán, Magyarfalván. NDK állampolgárok kísérleténél ez évben már korábban is előfordult, hogy **egyszerre nagyobb számban** jelentek meg a határon, és tettek kísérletet (1-2 család). **A Páneurópai Piknik alkalmával és az óta több esetben fordult elő szervezett, tömeges kísérlet.**

Egy esetben jelentkezett a tömeg részéről agresszivitás, amikor Sopronpusztánál nekitámadtak a láncot alkalmazó **karhatalmi erőnek**. A **nagyobb létszámmal történő határozott fellépés** egyéb esetekben **jobb belátásra bírta** a nagy létszámú csoportokat is.

A kisebb csoportok erőszakos jellege elsősorban a gépkocsi kitöréseknél mutatkozott 10 esetben, de előfordult 14 esetben a járőrrel szembeni erőszakos magatartás, dulakodás.

Elsősorban az NDK állampolgárok kiszöktetésénél jelentősen megnőtt a segítők közreműködése. Külföldiek, NSZK, osztrák állampolgárok, sőt szervezetek nyújtanak segítséget az illegális határátlépéshez. NSZK forgalmi rendszámú autók után több esetben NDK-s gépkocsik haladnak ki a határig.

Osztrák állampolgárok, információink szerint átjönnek erdős területen, a határon, a határsértők kisértése érdekében.

Augusztus 01-28-a között 21 NSZK, 5 osztrák, 11 magyar és 7 egyéb állampolgár ellen jártak el határsértő segítése miatt.

A tömeges kísérletek miatt a Páneurópai Piknik utáni időben a bekövetkezett eseményeknél **az erőt karhatalmi jelleggel kellett alkalmaznunk. A készenléti század felszerelését ennek megfelelően egészítettük ki**, és azonnali alkalmazásra készenlétkben tartottuk az erőt. Így a csoportosulásokról szerzett adatok birtokában eredményesen alkalmaztuk a megjelenő csoportok megállítására, elfogására, biztosítására, visszafordítására.

A soproni kerületre nehezedő nyomás csökkentése, a tömeges kiszökések megakadályozása érdekében **augusztus 23.-tól Ellenőrző Átengedő Pontokat a rendőrséggel közösen** működtetünk. **Mozgó Járőr csoportokat** alkalmazunk. A Sopronba tartó NDK gépkocsik nagy többségét visszafordítottuk, a visszafordítást konfliktusmentesen végre tudtuk hajtani.

A jogszerűség, törvényesség biztosítása, a humánus eljárás érdekében meghatároztuk, hogy tartózkodni kell a határsértővel történő dulakodástól, ezért mellőzni kell a kézrátételt. Amennyiben a határozott fellépésre, felszólításra, figyelmeztető lövésre nem állnak meg, elfutnak, el kell viselni az áthaladásuk tényét.

...a feladatok végrehajtása érdekében a kerület 120+40 fő megerősítést kapott. A létszámuk 25-én 120-ra, 30-án 80 főre csökkentve.

A megnövekedett feladatok a hivatásos és sorállományt is nagymértékben vették igénybe. **A hangulat jelenleg még várakozó, bizakodó aziránt, hogy hivatalos megoldás születik az NDK menekültek problémájának megoldására.** Jelenleg nem hivatott szenvedő alanynak tekintjük magunkat e kérdésben. Felmerült az a gond, hogy jelenlegi tevékenység jelentős összegbe került, amit a határőrségnek kell saját költségvetéséből fedeznie, így érdekeivel nagyrészt ellentétes tevékenységre kényszerített.

(Megjegyzés: A helyzetértékelő jelentést a 11. ker.pk. „Elgondolás az elektromos jelzőrendszer és a határsáv nélküli határőrizeti rendszerre„ című, **1989. 08. 29-én**, felterjesztett **0398/89/89 számú irathoz csatolták.** A jelentés 2009. 06. 28-ig SZT. minősítéssel még szerepelt az Opság központi irattárába, így az eredeti iratot fénymásolni nem, csak kijegyzetelni lehetett (az anyag a MOL-ban már nem található, hasonlóan az hőrizeti elgondolásokhoz)

ld. még Kovács Gy. **1989. 08. 24-én** felterjesztett 1927/1989sz. RJT helyzetértékelése.)